

आणीबाणीच्या कालावधीत बंदिवास सोसाव्या लागलेल्या व्यक्तींचा सन्मान/यथोचित गौरव करणेबाबतची योजना नव्याने सुरु करणे.....
माहे ऑगस्ट, २०२२ ते ऑक्टोबर, २०२२ या कालावधीतील मानधनाचे प्रदान करण्याकरिता निधी वितरण करणेबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : बियुडी-१४२२/प्र.क्र.१९७/स्वासैक-१
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ३२.
दिनांक : २० ऑक्टोबर, २०२२.

संदर्भ: १) शासन निर्णय क्रमांक निवृत्ते-१०१५/प्र.क्र.२६१/२०१५(२०१८)/स्वासैक-१, दि. ०३/०७/२०१८
२) शासन निर्णय क्रमांक निवृत्ते-१०१५/प्र.क्र.२६१/२०१५(२०१८)/स्वासैक-१, दि. ३१/०७/२०२०.
३) शासन निर्णय क्रमांक संकिर्ण-१९१८/प्र.क्र.४०/स्वासैक-१, दि.२८/०७/२०२२.
४) मा.उच्च न्यायालय मुंबई, खंडपीठ औरंगाबाद यांनी रिट याचिका क्र. ७१८७/२०२० प्रकरणी दि.२३ ऑगस्ट, २०२२ रोजी दिलेला न्यायनिर्णय.

प्रस्तावना :-

दिनांक २५.०६.१९७५ ते दिनांक ३१.०३.१९७७ या कालावधीत घोषित करण्यात आलेल्या आणीबाणीच्या कालावधीत ज्या व्यक्तींना बंदिवास सोसावा लागला, अशा व्यक्तींचा सन्मान/यथोचित गौरव करणेबाबतचे धोरण संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णय दिनांक ०३/०७/२०१८ अन्वये निश्चित करण्यात आले होते. या धोरणांतर्गत पात्र व्यक्तींना मानधन वितरीत करण्यात आले.

कोविड-१९ या संसर्गजन्य रोगाच्या प्रादुर्भावामुळे सन २०२०-२१ या वित्तीय वर्षात राज्याची कर व करेत्तर उत्पन्नातील अपेक्षित महसुली घट व त्याचे राज्याच्या अर्थव्यवस्थेवर होणारे परिणाम विचारात घेवून “सन १९७५-७७ या आणीबाणीच्या कालावधीत लढा देणाऱ्या व्यक्तींचा सन्मान/यथोचित गौरव करण्यासंबंधी धोरण” या कार्यक्रमाची अंमलबजावणी बंद करण्याचा निर्णय संदर्भाधीन क्र.२ वरील दिनांक ३१ जुलै, २०२० च्या शासन निर्णयान्वये घेण्यात आला.

आणीबाणी कालावधीत लढा दिलेल्या व्यक्तींचा सन्मान/गौरव करावयाची बंद करण्यात आलेली योजना पुन्हा सुरु करण्याबाबतचा निर्णय मा.मंत्रिमंडळाने दिनांक १४ जुलै, २०२२ रोजीच्या बैठकीमध्ये घेतला. त्यानुसार संदर्भ क्र.३ येथील शासन निर्णयान्वये सदर योजना दिनांक १ ऑगस्ट, २०२२ पासून नव्याने सुरु करण्यात आली आहे. या शासन निर्णयातील क्र.४ येथील तरतूदीनुसार पात्र लाभार्थींना माहे ऑगस्ट, २०२२ पासून मानधन वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय :-

दिनांक २८.७.२०२२ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये पुन्हा नव्याने सुरु करण्यात आलेल्या “आणीबाणीच्या कालावधीत बंदिवास सोसाव्या लागलेल्या व्यक्तींचा सन्मान/यथोचित गौरव” या योजनेंतर्गत संदर्भ क्र.१ येथील दिनांक ३.७.२०१८ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मानधन वितरीत केलेल्या लाभार्थी/ जोडीदार यांना संदर्भ क्र.३ येथील दि.२८.७.२०२२ रोजीच्या शासन निर्णयातील क्र.४ येथील तरतूदीनुसार माहे ऑगस्ट, २०२२ ते माहे ऑक्टोबर, २०२२ या ३ महिन्याकरिता देय असलेले रु.७,६५,३०,०००/- (रुपये सात कोटी पासष्ट लक्ष तीस हजार फक्त) इतके मानधन सर्व जिल्हाधिकारी यांना परिशिष्ट-अ मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे निधी वितरीत करण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे. त्यानुसार सर्व जिल्हाधिकारी यांनी महिनानिहाय (महिना अखेरीस देय होणाऱ्या मानधनानुसार) मानधन पात्र लाभार्थींच्या बँक खात्यामध्ये जमा करणेबाबत कार्यवाही करावी.

२. यापूर्वी दिनांक ३.७.२०१८ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये घोषित केलेली योजना राबविताना काही जिल्हाधिकारी कार्यालयांनी, त्यांचेकडे प्राप्त झालेले अर्ज शासनास सादर केले होते. सदर अर्जादारांना शासनामार्फत मानधन वितरीत करण्यात आलेले नव्हते. त्यामुळे राज्यातील काही अर्जदारांनी मा.उच्च न्यायालय मुंबई, खंडपीठ औरंगाबाद यांचेकडे रिट याचिका क्र. ७१८७/२०२० (लोकतंत्र सेनानी संघ समिती आणि इतर विरुद्ध महाराष्ट्र शासन व इतर) दाखल केली होती. सदर याचिकाप्रकरणी दि.२३ ऑगस्ट, २०२२ रोजी अंतिम सुनावणी होऊन खालीलप्रमाणे न्यायनिर्णय देण्यात आला आहे.

“In view of the Government Resolution dated 14.2.2018, such continuity is being granted to the scheme and those applications which are pending under the said scheme would now be taken up and appropriate decisions, after due verification of each case, would be taken and such applications would be decided.

Considering the above, the grievance of the Petitioners would be redressed as the pending applications in the light of the Government Resolution dated 28.7.2022, would now be considered by the Government.

In view of the above, this Petition is disposed off.”

मा.उच्च न्यायालय मुंबई, खंडपीठ औरंगाबाद यांनी वरीलप्रमाणे दिलेल्या न्यायनिर्णयानुसार दिनांक ३.७.२०१८ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये राबविलेली योजना बंद होण्याच्या कालावधीपर्यंत म्हणजे दि.३१.७.२०२० पर्यंत सर्व जिल्हाधिकारी यांनी शासनाकडे सादर केलेल्या यादीमधील अर्जदारांना माहे ऑगस्ट, २०२२ पासून मानधन सुरु करण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात

येत आहे. त्यानुसार रु.१,५३,८२,५००/- (रुपये एक कोटी त्रेपन्न लक्ष ब्याऐंशी हजार पाचशे फक्त) मानधन अदा करण्यासाठी जिल्हानिहाय निधीचे वितरण परिशिष्ट-ब नुसार करण्यात येत आहे. सर्व जिल्हाधिकारी यांनी रिट याचिका क्र. ७१८७/२०२० (लोकतंत्र सेनानी संघ समिती आणि इतर विरुद्ध महाराष्ट्र शासन व इतर) प्रकरणी दि.२३ ऑगस्ट, २०२२ रोजी दिलेल्या न्यायनिर्णयानुसार पात्र ठरणान्या लाभार्थींना माहे ऑगस्ट, २०२२ पासून संदर्भ क्र.३ येथील दि.२८.७.२०२२ रोजीच्या शासन निर्णयातील क्र.४ येथील तरतूदीनुसार मानधन वितरीत करणेबाबतची कार्यवाही करावी.

३. सर्व जिल्हाधिकारी यांना या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या परिशिष्ट-अ आणि परिशिष्ट-ब मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे निधी वितरीत करण्यात येत आहे. सदर निधीमधून सर्व पात्र लाभार्थींना मानधन वितरीत करणेबाबतची कार्यवाही करून त्याबाबतचा अद्ययावत अहवाल शासनास सत्वर सादर करावा.

४. सर्व जिल्हाधिकारी यांना वितरीत करण्यात येणाऱ्या निधीतून खर्च केलेल्या अनुदानाच्या रकमांचा ताळमेळ महालेखापाल-१, मुंबई/महालेखापाल-२ नागपूर यांचेकडे विहित कालावधीत करून खर्चमेळाचा मासिक अहवाल शासनास नियमितपणे सादर करावा. याप्रकरणी शासन परिपत्रक क्र.खर्चमेळ-२०११/प्र.क्र.१३९/२०११/स्वासैक-१, दि.१६.८.२०११ नुसार कार्यवाही करावी.

५. याप्रित्यर्थ होणारा खर्च मागणी क्र.ए-५, २२३५, सामाजिक सुरक्षा व कल्याण, ६०, इतर सामाजिक सुरक्षा व कल्याण कार्यक्रम, १०२, सामाजिक सुरक्षा योजनेखाली निवृत्तिवेतन, (००) (०५) आणिबाणीच्या कालावधीत लोकशाहीकरिता लढा देणाऱ्या व्यक्तींना आर्थिक मदत (अनिवार्य) ५० इतर खर्च (२२३५ सी २०५) या लेखाशीर्षाखाली सन २०२२-२०२३ या आर्थिक वर्षाकरिता मंजूर असलेल्या अर्थसंकल्पिय तरतूदीमधून भागविण्यात यावा व त्याच लेखाशीर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा.

६. हा शासन निर्णय, वित्त विभागाने अनौ.संदर्भ क्र.५३९/२०२२, व्यय-४, दिनांक १२.१०.२०२२ अन्वये, दिलेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक क्रमांक २०२२१०२०१३१९४२६३०७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(ल. गो. ढोके)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.

२. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा.मुख्य सचिव यांचे उप सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १, मुंबई.
६. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र २, नागपूर.
७. सर्व विभागीय आयुक्त.
८. सर्व जिल्हाधिकारी.
९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
१०. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
११. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
१२. सामान्य प्रशासन विभाग, का.२५, मंत्रालय, मुंबई.
१३. कक्ष अधिकारी, वित्त विभाग, (अर्थ संकल्प १४ / व्यय-४) मंत्रालय, मुंबई.
१४. निवड नस्ती/स्वासैक-१.

सामान्य प्रशासन विभाग/स्वासेक-१

शासन निर्णय क्रमांक : बियुडी-१४२२/प्र.क्र.१९७/स्वासेक-१, दिनांक : २० ऑक्टोबर, २०२२ सोबतचे परिशिष्ट-"अ"

अ.क्र.	जिल्हा	१ महिना किंवा अधिक कारावास भोगलेले लाभार्थी				१ महिन्यापेक्षा कमी कारावास भोगलेले लाभार्थी				एकूण लाभार्थी संख्या (रकाना क्र. ३+५+७+९=)	दर महा देण्यात येणारे मानधन रु. (रकाना क्र. ४+६+८+१०=)	माहे (ऑगस्ट ते ऑक्टोबर, २०२२) करिता निधी वितरण रु.
		स्वतः	रु.१०००० प्रमाणे	पती/पत्नी	रु. ५००० प्रमाणे	स्वतः	रु.५००० प्रमाणे	पती/पत्नी	रु. २५०० प्रमाणे			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१	मुंबई शहर	२२	२२००००	०	०	४	२००००	०	०	२६	२४००००	७२००००
२	मुंबई उपनगर	५६	५६००००	६	३००००	१२	६००००	०	०	७४	६५००००	१९५००००
३	ठाणे	४१	४१००००	२	१००००	३७	१८५०००	८	२००००	८८	६२५०००	१८७५०००
४	पालघर	२८	२८००००	४	२००००	२३	११५०००	१५	३७५००	७०	४५२५००	१३५७५००
५	रायगड	१२	१२००००	०	०	११	५५०००	१	२५००	२४	१७७५००	५३२५००
६	रत्नागिरी	५६	५६००००	१६	८००००	०	०	०	०	७२	६४००००	१९२००००
७	सिंधुदुर्ग	२०	२०००००	९	४५०००	५	२५०००	०	०	३४	२७००००	८१००००
८	नाशिक	५३	५३००००	२७	१३५०००	१८	९००००	०	०	९८	७५५०००	२२६५०००
९	धुळे	२१	२१००००	३	१५०००	१३	६५०००	०	०	३७	२९००००	८७००००
१०	नंदुरबार	१६	१६००००	१७	८५०००	२	१००००	०	०	३५	२५५०००	७६५०००
११	जळगाव	४०	४०००००	२०	१०००००	२०	१०००००	२	५०००	८२	६०५०००	१८१५०००
१२	अहमदनगर	५६	५६००००	२९	१४५०००	३०	१५००००	६	१५०००	१२१	८७००००	२६१००००
१३	पुणे	३९२	३९२००००	७५	३७५०००	४६	२३००००	५	१२५००	५१८	४५३७५००	१३६१२५००
१४	सातारा	११	११००००	७	३५०००	३५	१७५०००	११	२७५००	६४	३४७५००	१०४२५००
१५	सांगली	२८	२८००००	६	३००००	१९	९५०००	१	२५००	५४	४०७५००	१२२२५००
१६	सोलापूर	२२	२२००००	१८	९००००	१८	९००००	४	१००००	६२	४१००००	१२३००००
१७	कोल्हापूर	१५	१५००००	३५	१७५०००	६	३००००	९	२२५००	६५	३७७५००	११३२५००
१८	औरंगाबाद	५०	५०००००	८	४००००	५१	२५५०००	१६	४००००	१२५	८३५०००	२५०५०००
१९	जालना	७	७०००००	६	३००००	३४	१७००००	१०	२५०००	५७	२९५०००	८८५०००
२०	परभणी	२३	२३००००	३	१५०००	२	१००००	१	२५००	२९	२५७५००	७७२५००
२१	हिंगोली	८४	८४००००	७८	३९००००	०	०	०	०	१६२	१२३००००	३६९००००
२२	बीड	५०	५०००००	१०	५००००	१	५०००	०	०	६१	५५५०००	१६६५०००
२३	नांदेड	५४	५४००००	३९	१९५०००	७	३५०००	२	५०००	१०२	७७५०००	२३२५०००
२४	उस्मानाबाद	९	९००००	१३	६५०००	१	५०००	४	१००००	२७	१७००००	५१००००
२५	लातूर	५८	५८००००	२८	१४००००	१३	६५०००	५	१२५००	१०४	७९७५००	२३९२५००
२६	अमरावती	५६	५६००००	३२	१६००००	१	५०००	३	७५००	९२	७३२५००	२१९७५००
२७	बुलढाणा	७६	७६००००	४५	२२५०००	११७	५८५०००	६३	१५७५००	३०१	१७२७५००	५१८२५००
२८	अकोला	५६	५६००००	२०	१०००००	७	३५०००	०	०	८३	६९५०००	२०८५०००
२९	वाशिम	५	५००००	०	०	२	१००००	०	०	७	६००००	१८००००
३०	यवतमाळ	३४	३४००००	३२	१६००००	४	२००००	१	२५००	७१	५२२५००	१५६७५००

३१	नागपूर	२५१	२५१००००	१६	८००००	५९	२९५०००	२	५०००	३२८	२८९००००	८६७००००
३२	वर्धा	८०	८०००००	४८	२४००००	०	०	१	२५००	१२९	१०४२५००	३१२७५००
३३	भंडारा	१६	१६००००	१३	६५०००	१६	८००००	०	०	४५	३०५०००	९१५०००
३४	गोंदिया	१६	१६००००	८	४००००	०	०	१	२५००	२५	२०२५००	६०७५००
३५	चंद्रपूर	३७	३७००००	१७	८५०००	८	४००००	५	१२५००	६७	५०७५००	१५२२५००
एकूण		१८५१	१८५१००००	६९०	३४५००००	६२२	३११००००	१७६	४४००००	३३३९	२५५१००००	७६५३००००

(ल. गो. ढोके)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग/स्वासैक-१										
शासन निर्णय क्रमांक : बियुडी-१४२२/प्र.क्र.१९७/स्वासैक-१, दिनांक : २० ऑक्टोबर, २०२२ सोबतचे परिशिष्ट-"ब"										
	जिल्हा	१ महिना किंवा अधिक कारावास भागलेले लाभार्थी / १ महिन्यापेक्षा कमी						एकूण लाभार्थी (रकाना क्र. ३+५+७=)	दरमहा देण्यात येणारे मानधन रु. (रकाना क्र.४+६+८=)	माहे (ऑगस्ट ते ऑक्टोबर, २०२२ करिता निधी वितरण रु.
		स्वतः	रु.१०००० प्रमाणे	पती /पत्नी	रु. ५००० प्रमाणे	पती/ पत्नी	रु. २५०० प्रमाणे			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	मुंबई उपनगर	१३	१३००००	६	३००००	०	०	१९	१६००००	४८००००
२	ठाणे	७	७००००	१०	५००००	१	२५००	१८	१२२५००	३६७५००
३	पालघर	२०	२०००००	१५	७५०००	०	०	३५	२७५०००	८२५०००
४	रत्नागिरी	२२	२२००००	१४	७००००	०	०	३६	२९००००	८७००००
५	सिंधुदुर्ग	४	४००००	०	०	०	०	४	४००००	१२००००
६	नाशिक	१०	१०००००	५	२५०००	१	२५००	१६	१२७५००	३८२५००
७	जळगाव	७०	७०००००	४७	२३५०००	२	५०००	११९	९४००००	२८२००००
८	पुणे	१३	१३००००	१०	५००००	०	०	२३	१८००००	५४००००
९	सातारा	०	०	६	३००००	०	०	६	३००००	९००००
१०	सांगली	२०	२०००००	१९	९५०००	३	७५००	४२	३०२५००	९०७५००
११	कोल्हापूर	२३	२३००००	२३	११५०००	८	२००००	५४	३६५०००	१०९५०००
१२	औरंगाबाद	१४	१४००००	८	४००००	०	०	२२	१८००००	५४००००
१३	परभणी	६	६००००	३	१५०००	०	०	९	७५०००	२२५०००
१४	हिंगोली	११	११००००	०	०	०	०	११	११००००	३३००००
१५	बुलढाणा	३२	३२००००	५८	२९००००	१७	४२५००	१०७	६५२५००	१९५७५००
१६	अकोला	७	७००००	३	१५०००	०	०	१०	८५०००	२५५०००
१७	यवतमाळ	३	३००००	५	२५०००	०	०	८	५५०००	१६५०००
१८	नागपूर	६४	६४००००	३०	१५००००	०	०	९४	७९००००	२३७००००
१९	भंडारा	३	३००००	३	१५०००	०	०	६	४५०००	१३५०००
२०	चंद्रपूर	२२	२२००००	१६	८००००	१	२५००	३९	३०२५००	९०७५००
एकूण		३६४	३६४००००	२८१	१४०५०००	३३	८२५००	६७८	५१२७५००	१५३८२५००

(ल. गो. ढोके)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन